

ДОБРИ ЖОТЕВ

**ОТ ДЯВОЛА
ДО
КУБЕРНЕТА**

ДОБРИ ЖОТЕВ ОТ ДЯВОЛА ДО КИБЕРНЕТА

chitanka.info

НА ГОСТИ У ДЯВОЛА

МАСКАРАД НА ЛЪЖАТА

*В живота си нивга не бях се надявал,
но както класика поет,
Покани ме Дяволът, стария Дявол,
в дома си на чашка абсент.*

*Не исках да вярвам — пред мен Мефистофел,
все същите влажни очи,
смолистият плащ, очертаният профил
сред ивица златни лъчи.
Пред мен Мефистофел бе сякаш от камък,
а в камъка — скулптор велик
бе ваял не с мъртво длето, а със пламък
на мъката немия вик.
Бе тежко и душно! Сред малката стая
отвън наваля здрачина:
„Прости за въпроса, но искам да зная
какво те гнети, Сатана?“*

*А Дяволът светна кибрит и запуши,
все тъй углъбен, несмутим,
издуха обратно поетия пушек
и рече през облаци дим:
„Какво ме гнети? На бедите в пожара
гнетът ми е стар и познат.
Но тъй като липсва ни ново, то старото
все ново е в стария свят.*

*Безброй векове проживях на земята
и виждах, дори замижал,
как ловко минава за Истина свята
прастарата грешна Лъжа.
Безброй векове със лъжата в двуборство*

не сведох аз никога врат.
А тя ми плати за това непокорство —
направи ме чер и рогат.
Така и не сетих как времето вплете
и вашия век в своя зной.
Какво ме гнети? Нищо ново, поете —
минутна почивка пред бой!“
Замлъкна, отметна коса черногрива,
приведе над масата гръб
и ни от абсента с гримаса горчива,
погълнат от мисъл и скръб.

В прозореца длани опря тъмнината.
Досегна ме тиха печал:
„Разбирам, че ти във война със Лъжата
и чест, и сърце си отдал...
Но, Демоне, времето в бързей потече,
човешкият ум натежа
и мисля си, друго е може би вече
с прастарата грешна лъжа!“

Мефисто повдигна надвесени вежди
и стрелна зеници във мен:
„До дъно, поете, за твойта надежда,
по-стара от първия ден!
Да, друго е вече и другото също е!
Лъжата до тебе върви,
през ден етикетите само обръща
и ти я почиташ, уви!“

„Почитам? Лъжата?!“ — А Дяволът стана,
погледна към нощния град,
обърна се с някаква няма закана
и бързо закрачи назад.
Попътем почукна със гъвкави пръсти
по вехт и старинен атлас:
И рече със жестове странно чевръсти

и глух от вълнение глас:
„Почитай! Пред нейното зло хитроумие
изпитвал съм почит и аз!
Но нека оставим излишните думи,
че цял си във нейната власт.

До тебе е тя. Тя е дребен началник.
Работи, не знае покой.
През ден и през два получава похвали.
Ти мислиш си — ето герой!
На чашка коняк, оглупял от възхита
споделяш със някакъв свой:
«Да, има човешка черта — упоритост,
и виж, притежава я той!»
Да, да, «упоритост» във сто досиета
е вписал по кадрите спец
и оня, с чертата, додето усетиш,
добрал се до пост големец!
А някой, такива ги има, те бута:
«Комай кариера плете!»
Отвързаш му малко учуден и с укор:
«Не думай, човека расте!»

Но ето я пак! Тя е стар подведомствен,
в очите те гледа, мълчи
и всичко ще стори по твоя угода
с доверчиви, кротки очи.
Поискаш ли, сам ще замести седмина,
запява, речеш ли му пей,
и ти от възторг се топиш: «Дисциплина!»
Каква дисциплина — лакей!
О, знам, разбереш ли го, с гняв и отврата
ще плюеш в лицето му пръв.
Не бързай! Не зная човек на земята
от хубаво станал такъв.
Не бързай да плюеш лакея в лицето!
Не, страшното сам проумей

и плюй върху себе си първом, задето
направи човека лакей!“

Настръхнах. Но Дявола, гневен и страшен,
припряно протегна ръце,
отмести встрани недопитите чаши
и сведе над мене лице.
Пух нервно абсент, отговорих му нещо.
Но целият воля и власт,
той сви рамене и от своите плещи
отметна смолистият плащ:

„Спокойно! Лъжата отрано предвижда,
изкусно гласи всеки ход.
И пак е до теб! Тя е твоята грижа
за вкусната плячка — народ.
Да, първата грижа за теб е човека.
На него би служил и век.
Но ето че грижата става полека
невяра към твоя човек!
И с грижа-невяра ти все го насочваш:
«Бъди не какъв си, а друг!»
С лъжичка го храниш, тъкмиш му наочник:
«Не там! Не направо! Не тук!»
А той те поглежда изниско под вежди
и клати глава угнетен:
«От мисли за моето щастие светло,
забравил да мисли за мен!»

Поете, човека докосна Луната.
С големи дела възмъжа.
Но днес, както вчера, не казва Лъжата —
на, вижте ме, аз съм Лъжа!
Потайна и веща, с изкуство привично
умело ти дава консулт
и ти почитта към човешката личност
превърнал си лекичко в култ.

И ти, вечно мислещ и все без да мислиш,
наричаш под слънце и дъжд:
еснафа — стабилен, педанта — изискан,
бездушния — принципен мъж.
Наричаш с любов подлостта — предвидливост,
палача — велик генерал,
прастарото — новост, мъстта — справедливост,
най-долния донос — сигнал.
Наричаш с възторг формализма — прецизност,
самата измислица — факт,
хитреца — мъдрец, сухостта — деловитост,
притворството мерзостно — такт.
Прости на Мефисто за простите истини,
отдавна открити в светът.
Отдавна открити и все неоткрити,
все прости и сложни до смърт!“

С прекършени сили Мефисто замлъкна.
Но бързо повдигна чело —
в очите му старата, вечната мъка
завря като адско врело.
И сякаш намислил с безкрая да спори,
той в миг извиши своя ръст,
отвори прозореца с демонски порив
и вби във пространството пръст:
„Да, друго е вече и другото също е!
Лъжата до тебе върви,
през ден етикетите само обръща
и ти я почиташ, уви!
И с твоята почит, като друговерка,
дошла от съмнителен порт,
Тя чака спокойно от теб презаверка
на своя подправен паспорт...“

Обхвана ме ярост: „Това е безверие!
Аз искам да вярвам — млъкни!“
Мефисто замлъкна, чело начумери

*и стисна десница в пестник:
„Убий слабостта, що наричаш безверие!
Убий и в сърцето си виж,
че твоята сила е твойто съмнение,
и вярващ, ще се усъмниш!
И вярващ, ще видиш, че всякоя вяра
съмнение все е била,
че смелото вечно съмнение дава
на вярата вечни крила!“*

*И Дявола седна. Наля от абсента.
Погледна притихнал нощта.
Трептяха звезда до звездица в небето.
Тежеше покой над света.
И както бе писал отдавна поета,
сърдечно се чукна със мен
и пускайки пушек на синкави ленти,
прониза ме с поглед зелен.*

ЧОВЕКЪТ ЗРИТЕЛНА ИЗМАМА

Вървах из късни булеварди.
Вървах така, без път.
А нощ безмълвна, нощ безсънна
потопяше градът.

Такава нощ до днес поет
във стих не е описал.
Тежеше тя над тоя свет,
дълбока като мисъл.
Тежеше тя и сам безкраят,
затрепкал в светлини,
заспалата ни мисъл сякаш
събуждаше: „Стани!“

Помислих си, една мечта
напред ни тегли властно
и щастието на света
е толкоз близко, ясно.
Но всъщност, всичко ли е ясно?
Не, учи мъдростта,
че даже и в самата ясност
зрачи неяснота.
Но щом мечтата ни зове
напред към висините,
из пътя трябват умове,
да светят в тъмнините.

И закопнях да бъда с хора,
със тях до утре чак
да мислим заедно, да спорим!
И се запътих пак.
Пресякох пустия площад.

Към булеварда свърнах.
И сред покоя на нощта
с надежда се озърнах.
Но нигде никой, като в бездна
потънал бе светът,
безкрайната вселена звездна
кръжеше в своя път.
Отникъде ни звук, ни лъх.
Мълчеше ширинето.
Усещах само своя дъх
и ударите на сърцето.

Но нейде в булеварда татък
се счу далечен ек.
забавих ход и взрян в сумрака,
видях, върви човек.
Под електрическия стълб
за малко той се вестна
и както бе към мене с гръб,
познат субект, известен.
Мислител, философ изтъкнат,
красавец и сърцат,
сред учените той изпъкна,
макар и още млад.

Сподавих радостния вик,
подире му забързах.
Но коленете ми за миг
като че някой свърза.

Препънат, спрях. Сред мрачината,
подобно на мираж,
пред мен изникна Сатаната,
изправен като страж.
Макар това да ме смути,
аз почнах отдалече:
„Ах, Демоне, нима си ти?

Чудесно! Добър вечер!
По триста пътища незнайни,
през мрак и пустота,
появва сяпата случайност
ни води към целта.
Таз вечер мисли цял рояк
стълпиха се върху ми
и неусетно закопнях
да бъда с хора умни.

Човекът, що сега отмина,
е учен всепризнат...
Ела, ще станем с него трима
в задремалия град.
Ела!“ — задърпах го, а той
отвърна: „Остави ме!
Нещастнико щастлив, постой!
С кого ще бъдем трима?
За днешната човешка орис,
за утрешния ден
по-хубаво да поговорим
с носач обикновен.
А твоят учен всепризнат
не за това роден е!
Не, той е вехт подвижен рафт
за книги утвърдени.
Роден е той, за да доказва,
че тъмна е нощта.
До смърт да пази и опазва
опазени неща.
Да спори за безспорното
(за него то е спорно).
Да не оспорва спорното,
че счита го безспорно...”

Мефисто изведнъж замлъкна,
потиснат и студен,

замахна и довърши с мъка,
отвърнал се от мен:
„А ум във него виждаш ти
и ученост голяма,
това, приятелю, прости,
е зрителна измама!“

Погледнах Демона в лицето,
втвърдено като сплав,
и мисъл парна ме в сърцето:
„Изглежда че е прав!“
Така помислих, но не щях
от гордост да призная.
Намръщих се, позамълчах
и възразих накрая:
„Да, учени с подобна слава
ги има, друже мой,
за тях не ти и възразявам,
за тях си прав, но той...
От своите собствени слова
ти малко се увличаш.
Говориш наизуст! Това
на клевета прилича.
Ела, ще го настигнем двама
и ти със него поспорì,
вникни в света на мисълта му,
пък после го кори!“

А Дяволът дойде до мен,
в очите ми надзърна,
усмихна се развеселен
и на шега отвърна:
„Съвсем напразно се тревожиш
за тоя мъж прочут.
На твое място бих отложил
един такъв диспут.
Но щом си предрешил, тогаз,

да тръгваме, поете!“
И тръгнахме, но в тоя час
вървежа ми се сплете.
Пред мене там... Не е възможно!
Какво е пък това?
Но той... Бълнувам ли, о боже,
той беше без глава!
Пред мене там на здрачен фон
(съмнение ни капка)
вървяха важно панталон,
балтон и мека шапка!

А Мефистофел проговори:
„Виж, туй е лично той!
Но как със него да поспорим?
Кажу, поете мой!“
Стоях безжизнен, онемял
и гледах как сред здрача
там оня, в миг уголемял,
пред нас достойно крачи.
Как меките ръце-ръкави
се люшкат във нощта
и как от стъпките корави
отеква пустота...

Очи разтърках: „Боже мой,
Мефисто ме обижда!
Това не може да е той —
така ми се привижда!“
Едвам продумах туй и мигом
отново онемях —
като вихрушка ме застигна
Мефистовият смях.
И оглуши ме тоя смех
над смешната ми драма,
над туй, че истината взех
за зрителна измама...

Не зная как, кога, не зная
поел бях пак на път,
а нощ безмълвна, нощ безсънна
потопяше градът.
Такава нощ до днес поет
във стих не е описал.
Тежеше тя над тоя свет,
дълбока като мисъл.
Тежеше тя и сам безкрая,
затрепкал в светлини,
заспалата ни мисъл сякаш
събуждаше: „Стани!“

Обзе ме скръб и самота
и сам си проговорих:
„Защо ли тъкмо през нощта
заспиват всички хора?“
И не разбрах кога, безшумен,
дошъл от дълъг път,
над улици, къщи и друми
просветнал бе денят.

ХАЗАРТ

*През пролетна нощ под звезди затрептяли,
под лунния сребърен сърп,
аз спрях пред вратите на стария Дявол
и чукнах, приведен от скръб.*

*Посрещна ме тих и замислен, Мефисто
и още от къщния праг
с очи като никога пролетно чисти,
погледна в сърцето ми чак:
„Приятелю, мъка натегнала носиш!
Да, мъка, която аз сам,
носачът на тежката земна неволя,
навярно бих носил едвам“...
И Дяволът мълком диванът посочи.
Опря върху стола си гръб.
И почнах печалния разказ за мойта
до днес несподеляна скръб:*

*Аз имах приятел от детски години,
по-близък от брат и баща.
Пасяхме стадата със него двамина,
с богатство едно — бедността.
Пасяхме стадата и нейде, в душите,
дълбоко, в най-чистия кът,
зачена омраза към тия, които
живееха с нашата смърт.
Зачена омраза и буйни, и млади
повика ни страшния бой!
А в боя голям за човешката радост,
как силен, как смел беше той!*

Аз имах приятел, с когото преминах

със пушки и блян през смъртта.
Но всичко предишно у него изстина
на сетния бой в пепелта.
Как стана така и защо, аз не зная!
Да, мъката само тежи!
Мефисто, ти мрака човешки дълбаеш,
Мефисто, прозри и кажи!

Безмълвният месец проблесна в стъклата
със синкаво-мъртви лъчи,
а вгледан през мен, Сатаната
присви разгневени очи.
Мефисто с гледци страховити прониза
душевната бездна и аз
усетих как той в дълбините ѝ слиза,
обжарван от огън и мраз.
Бе някакъв миг и след миг, смъртно бледен,
той стана и рече със страх:
„Поете, отровната истина гледай,
сам гледай това, що видях!“
И Демона вдигна ръка. Пламна пламък,
засъска, изви в колело
и зърнах в богата с отблясъци гама
събитие, вече било.

Над село на хълма скалист и намръщен
със моя приятел седим
и гледаме как в богаташката къща
сватбува хаджи Никодим.
Разлива се вино, пияни сватбари
с поклон благославят поред:
„Честито, Хаджиййо, снахица и дари,
до друга година пък зет!“
Но както съм вгледан, усещам, че кротко
по рамото бутва ме той:
„Нощес на хаджи Никодима имота
сънувах, че станал е мой!“

А после настръхва: „Хаджийска антико,
все ти ли пари ще броиш?“
... „Очите му виж — Сатаната извика —
очите, очите му виж!“

Погледнах и бризна ме зима,
и близна ме нейният мраз:
„Виж, той в нищетата поиска да има
и злато, и сила, и власт.
Към тия, които в богатство родени,
крадяха от вас радостта,
духът му роди не омраза свещена,
духът му роди завистта...“

И Дяволът спусна десница, пропъди
видяното в пустия мрак.
И без да ме гледа, закрачи прегърбен,
обгърнат от сребърен зрак.
Подухна ветреца, залюля отривисто
заспалите стари стъкла
и черният плащ на гърба на Мефисто
разпери две черни крила!

Прости, Сатана, но все пак не разбирам!
Та в него живя храбростта!
Нима завистта му е давала сила?
Кажете ми, нима завистта?
Мефисто пак вдигна ръка. Пламна пламък,
засъска, изви в колело
и пак във богата с отблясъци гама —
събитие, вече било.

По улици тесни вървят демонстранти
с изпъкнали скули от глад.
И вдигат се гневно червени плакати
и тътне тревожният град.
Над задух и пари тежат небосклони,

млад стачник на стачка зове,
в площади кръжат полицейски кордони
и бич по лицата снове.
В настръхнала битка сред група другари
пак моят приятел и аз.
Най-храбрите в бой с побеснели стражари
отварят пътечка пред нас.
Тай тръсва коса и след тях към площада
се втурва разгърден и блед.
Но конник го удря отзад из засада —
залита и вика: „Напред!“

Да стане помагам му. Той ме поглежда:
„Удари ме лошо, боли! —
И бързо додава: — Веднъж да спечелим,
веднъж да спечелим, нали?“
А смелост, а сила от погледа блика.
„Да тръгваме, брат, що стоиш?“
„Очите му виж! — Сатаната извика. —
Очите, очите му виж!“
Погледнах и в същия миг се наведох
над плъзнала в мрак стръмнина.
По нея Мефисто без път ме поведе,
през мрак, към бездънни дъна:

„И тъй, завистта, най-отровна отрова,
обхвана го в своята власт.
И по мисли смътни набъбнаха в порив,
зъл порив — хазартната страст.
Бездънната, сляпата страст, що не знае
ни мярка, ни страх, ни покой.
Помами го тя срещу тях да играе
и лудо увлече се той.
И сетил очаквана лъвска печалба,
в ръцете му партия — коз.
А дълга и кървава беше играта,
играчът, цял воля и мощ,

че маса хазартна му стана борбата
за утро след дългата нощ.

Погледай, на алчните зеници в здрача
не ври храбростта на герой,
а рискът, безумният риск на играча,
че всичко заложил е той.
Заложил е той на безправните правото,
на честните — честния път,
заложил е той на безхлебните хляба,
на храбрите — храбрата смърт.
Заложил е щедро мечтите неясни
за хубав човешки живот,
заложил е той на хазартната маса
със жест капиталът-народ!“

Замая ме шемет: „Но аз чак от детство
навсякъде с него вървах!
Очите му гледах, делата, лицето!
Как нищо до днес не разбрах!“
„Единствен ли ти не разбрал си, поете?
Огрян от голяма зора,
той сам си повярва, че с истинност свети,
той себе си сам не разбра...“

Най-страшната мисъл във мен се промъкна
и аз като луд изкресях:
„Мечтата, с която вървахме през кърви,
лъжа ли, лъжа ли е тя?!“
„Постой! Овладей се!“ — отвърна Мефисто,
прегърна ме топло и пак,
с очи като никога пролетно чисти,
погледна в сърцето ми чак:
Не вдигай ръка срещу слънцето ярко,
което в небето блести,
че има на пътя ти легнала сянка.
Не то е виновно, а ти!...

Погледнах смутен под очи Сатаната.
Той беше застанал до мен
и рееше поглед навън в тъмнината,
така изведнъж вдъхновен.
Да, само в едничка секунда прераснал
от Демон в едно тържество,
той даваше образ на всичко прекрасно
и грееше цял в зарево.
Обвея ме радост и без да пошавна,
аз поглед в лицето му впих,
и вникнах в душата на стария Дявол
до край, до светая светих...
И мигом почувствах как расне в душата
на вярата живия кълн,
пристъпих на пръсти, открегнах вратата
и тихо излязох навън.

КРИТИКОЛОГЪТ

Над парка пуст листа несметни
роеше есенният ден.
Погълнат в себе си, усетих,
че крачи Дяволът до мен.

Поспях, намръщих се, а той
ръце разтвори в тишината:
— Не се гневи, поете мой,
Привет на теб и красотата!
Я виж каква стоцветна гама
край нас раздипля есента.
Ела да тръгнем тихо двама,
където кажеш, по света!
Я виж — над пъстрите била
разгаря заник, рее ято,
трептят мушици със крила,
извезани от чисто злато.
Я виж — в спокойната безбрежност,
додето поглед стига чак,
сребреят паяжинки нежни,
събрали слънчевия зрак.
Ела, вълнува есента
във тоя миг тъй нежно бледа.
Да, аз — връстник на вечността,
на мигове не се нагледах.
Ела, че всичко по земята,
веднъж родено — мре без знак
и само миг от красотата
подминеш ли, не идва пак!

Обгледах есенния ден,
неизбродимите простори

и безпричинно отегчен,
с най-кухи фрази отговорих:
— Е, да, Мефисто, тая есен,
е есен само за поет
и знам, ще бъде тъй чудесно
да дойда с теб... но съм зает!
Изобищо сложничко е, брат.
(Часовника погледнах скрито.)
Прости, отивам на доклад:
„Каква да бъде критиката!“

А той ме приближи с омраза.
Извих глава и секнах дъх.
Но пак познатият сарказъм
ме бодна с острия си връх:
— Чуй, няма нищо на света
да дава толкоз безпогрешно
представа за безкрайността,
тъй както глупостта човешка!
Каква да бъде критиката?!
Да бе помислил миг поне! —
И както ястреб нокти впива,
впи пръсти в моите рамене:
— Иди, аз сила ще ти дам!
Иди! — раздвижих се чевръсто,
че Дявола от своя плам
ми вля през дългите си пръсти.

И облада ме страст безумна,
престанах аз да бъда аз,
И жест, и мимика, и дума
бе в плен на демонската власт.
Почувствах се като крилат,
преминах гърбавото мостче
и под разнежен листопад
към клуба бързо се насочих.

В салона къс, набит докладчик
жестикулираше с ръка
и сред покоя сънно-зрачен
се лееха слова-река:
— Под родния ни небосклон
да критикува всеки може,
но затова е нужен тон
такъв, какъвто най подхожда.
След туй, добре е да се пита,
преди да пускаме стрели —
в порядък е на критиката
да бъде съгласувана, нали?
И трето — без излишна страст,
със мярка, с такт, навреме —
такава критика и аз,
и той, и всеки ще приеме!

Неволно скочих зъл, задъхан,
от демонския дух обзет.
До мене някой ме настъпи,
салона зашумя отвред.
При все това надигнах глас:
— Простете, че неканен ставам,
но смятам, вече схванах аз
най-ценното от мисълта ви.

Най-първо, щом открия злото,
да критикувам, но с финес,
с безпримерен финес, защото
и злото има своя чест.
След туй — вежливости, цветя
и съгласуване, додето
приятничка не стане тя
и за слуха и за сърцето.
Накрая — щом я понакичим
с изисканост, с финес, със тон,
и злото ще я заобича

и ще ѝ стори чак поклон!

Докладчикът смени лице.
Измънка: — Дявол да го вземе! —
И с разперени ръце
избърса мокрото си теме.
Но овладял се, замъдрува
като професор със глупак:
— Ти твърде смело критикуваш!
Прекрасно!... Но не знаеш как! —
Към сбраните възви глава
и поучително отсъди:
— На, вижте пример за това
каква не трябва тя да бъде! —
Извърна се към мен отново
и се изпъчи, смешно горд:
— Не пролича от вашто слово,
че критиката е подход. —
Наля си мъничко вода.
Отпи. По масата почука:
— Даа, критиката... всъщност тя
е някак си... талант... наука!

Пресяхох го със вик: — Чудесно!
Наука казахте!... Тогаз
предлагам нещо интересно
и тъй примамливо за вас.
О, напишете тежък труд
на тема „Как се критикува“.
Така ще станете прочут
и няма много да ви струва.
А после, както често става,
един съвет, прецизно строг,
ще ви присъди титла славна —
академик критиколог.
Да, да, представям си ви аз,
в критиколожка дълга роба,

четете лекции със глас
ту смел, ту тайнствено задгробен.
Студентите критиколози
мълчат с благоговееен смут,
сред светлия и грандиозен
критиколожки институт!

Огледах тихия салон,
насядалите свити хора,
и без да диря стил и тон,
като магьосан заговорих:
— Каква да бъде критиката?
Да бе помислил миг поне,
ти би усетил без да питаш,
че тя е туй, което е.
Пророчица на мъдростта,
зачената сред глупостта ни.
Правдив войник на съвестта,
на пост в калта на пошлостта ни.
Безсмъртна викаща надежда,
родена в безнадежността.
Победна радост, заплодена
в страданието на света.
Любов, която ни гори
със въглена на своята ярост.
Пламтящ сарказъм, озарил
най-чистата човешка вяра.
Оръжие на времената,
което те от страх трошат
и без оръжие в борбата
сами намират своята смърт.

О, гибелен човешки страх
от истините ѝ горчиви.
Душиш я ти, но диша тя
зад устните ни мълчаливи.
Громиш я ти, но тя въстава

в ръка с камшика на честта
и разгромена, засиява
в победната си правота.
Каква да бъде?... Няма власт,
ни смисъл нашата повеля.
не ние нея, а тя нас
какви да бъдем определя.

Но в миг от мене Сатаната
изтръгна демонския плам.
Опомнен, секнах по средата:
— Така е, да, но... де да знам! —
Мълчаха хората край мен.
Мълчеше бледият докладчик.
Напуснах залата смутен
и през града без път закрачих.

Над парка пуст листа несметни
роеше есенният ден.
Погълнат в себе си, усетих,
пак крачи Дявола до мен.
Поспях, погледнах го, а той
ръце разтвори в тишината:
— Добре дошъл, поете мой,
привет, привет от Сатаната!
Я виж каква стоцветна гама
край нас раздипля есента —
ела, да тръгнем тихо двама,
че вече пада вечерта.
А вечерта във твойта гръд
ще влее сила непозната,
че има още много път,
да, много път до красотата!

И Дяволът очи притвори.
Огледа тихата земя.
Понечи още на говори,

но сви уста и онемя.
Зави се в плаща си и пак
до мен замислено закрачи.
А над ромонещия парк,
като по знак сгъсти се здрача.
Звезда, политнала в простора,
умря сред звезден океан.
Потърсил в Демона опора,
опрях на рамото му длан.

А той, безмълвен, сгънал гръб,
бе скрит от мрака и не виждах
дали го мъчи адска скръб
или пък промисли и грижи.
Дали душата му се гърчи,
отровена от пошлостта.
Не виждах нищо — само бръчки,
вдълбани бръчки от нощта...

МЪРТВИЯТ, КОЙТО ЖИВЕЕ

*Нечакана буря, в среднощ връхлетяла,
беснееше с огън и вой.
Не мигнал, зовях вездесъщия Дявол:
— Къде си? Жадувам покой!*

*Светкавица блесна, стъклата прижури,
и ето, от нея роден,
с коси разпилени от лудата буря,
Мефисто застана пред мен:
— Не викай ни мене, ни небесата,
макар и за глътка покой,
спокойно живее душата, когато
е спяла, приятелю мой!*

*Повторна светкавица в тъмното лумна.
Нощта просветля като ден.
И сетил как правите демонски думи
подкладоха сили у мен:*

*— Прости, Сатана, слабостта ми човешка,
надала пред страшното вик!
Измъчват ме размисли, размисли тежки
не ме изоставят ни миг.
Живее в живота ни нещо, което
е легнало в нашия път,
по-лошо от завист, от мъст, от нечестност,
от корист, от леност, от смърт.
Живее в живота ни нещо, което
в най-черния час е дошло.
Приятелю верен, разкрий ми лицето му,
разкрий ми голямото зло!*

За трети път светна и гръм в тъмнината,
протътна нашир и надлъж
и тласнат от първия трус, Сатаната
политна към мен изведнъж.
Обви ме с ръце, ненадейно ме дръпна,
видях разжарен небосклон
и в същия миг се намерих изтръпнал
на тесния къщен балкон:
— Голямото зло? Ти къде е, кажи ми!
В дъжда, в небосвода студен?
Зад блясъка чист на прославно име?
В човешките мозъци? В мен?
Едно и различно, в заплетени дири
то губи се тука и там,
отвеки го диря и все го съзирам,
и зърнал го, все го не знам...

Голямото зло?... Не! Почакай! — И Дявола,
от дяволски бяс обладан,
пристъпи напърно стихията бясна
с протегната каменна длан.
И както в преграда в дланта му се блъсна
тревожният нощен покой,
и сля се гласът му със устрема свъсен,
на вятъра с дивия вой:
— Движение вечно, безкрайно движение,
не спирало никога в път.
Постой! Укроти се! Стани неизменност!
Спри! Трябва ми твоята смърт!

Развихрен в просторите, вятърът мощен
умря умъртвен изведнъж.
Сред мъртвия въздух, непаднали още,
вковаха се капките дъжд.
Трептящите глобуси — пламък до пламък,
застинаха в блясък студен.
Навред из града като камък до камък —

човек до човек вцепенен.
А мълния бяла насред небесата,
тъй както бе стрелнала лъч,
увисна студено сама в пустотата,
скована в стремителен гърч.

Надвеси ме ужас. А Демона с поглед
смразения град проследи,
обгледа поред вкаменените хора
и бавно посочи един.
В очите му взрях се — единствено живи,
и сетих, попъпли ме хлад —
те гледаха с някаква леност щастлива
смъртта на умрелия свят.
Задърпах Мефисто с глава натезжала,
без дъх в премаялата гръд:
— Не може да бъде! Щастлив? От това ли,
че стана животът на смърт?!
Но Демона спря ме намръщен: — Поете,
в смъртта не намира той смърт,
а каменна якост, с която навеки
стабилно споен е светът.
За него смъртта не е смърт, а живеене.
Защото, приятелю мой,
една неизменност е сигурност вечна
и нея намерил е той!

Погледнах здрачения профил на Дявола,
скованата в смърт далнина
и впих ненадейно ръка във ръката му:
— Живота върни, Сатана!
Върни на човека човешката стъпка,
с която върви през светът,
пусни го да сети най-новата тръпка,
да види най-новия път!

Мефисто усмихна се тъжно и рече:

— Ти искаш за оня там — ад —
промяната, тая несигурност вечна
във тоя променящ се свят.
Виж, както стои с душа ослепяла,
да трепне макар и листец,
прашинка ли литне, живот зажадняла,
и той ще изостри гледец.
В спокойния поглед ще лумне зъл ужас
и той с озверено лице,
дъха на живота — за него ненужен,
ще вкопчи в студени ръце.

Ще вкопчи! Натам, към посоки незнайни
краката защо да вървят,
когато посоките вече са знайни,
тъй както е знаен светът.
Ще вкопчи! За някакви истини скрити
главите защо да ламтят,
когато последната истина скрита
откриха последния път!
И ето, вървежът ще секва препречен,
от мъртва ръка прикован,
течащата мисъл ще става твърд глетчер,
сърцето — угаснал вулкан.
Голямото слънце на живата правда
ще смръзва във мъртъв закон,
крилатата вяра — в безкрила тирада,
победната радост — в канон.

Но пак недоволен, напрегнато, властно
той все ще следи за едно,
животът да бъде от ясен по-ясен,
тъй както $1 + 1$.
Животът да бъде статистика точна,
която най-точно, без спор,
с +, — и = навеки да сочи
единствено верния сбор.

Статистика точна... — И в миг Сатаната,
обзет от внезапна злина,
започна да драще със въглен в ръката
по сивата външна стена:

„Цитат + цитат + цитат + преписал
е = на мъдър трактат.
Проблем + проблем + проблем — мисъл
е = на тежък доклад.
Катедра + поза + име + нищо
е = на учен велик.
А фраза + фраза + фраза x 300
е = на роден език.
Куплет + куплет + куплет — дарба
е = на автор признат.
Човек + прилежност + труд + заплата
е = на бройка по щат.
«Не тъй» + «А как?» + «Ей тъй!» + «Да, ясно!»
е = на сложен диспут.
Бумажка + друга + 100 x 1000
е = на творчески труд.
Човек + човек + човек... — и Мефисто
отпусна ръка угнетен
и сякаш от някаква тежест притиснат,
замлъкна, подпрял се до мен:“

— Голямото зло? Ти кажи ми къде е!
В нощта? В полудивата степ?
В безсмъртната страст да родиш, да живееш?
В човешките сънища? В теб?
Търси го! — И той ме възви към площада. —
Търси го! — Под мъртвия дъжд
съгледах замръзнал, тъй както е крачил
нанякъде някакъв мъж!
В очите му взрях се — единствено живи.
Отново попъпли ме хлад —
те гледаха с някаква леност щастлива

смъртта на умрелия свят.

— Търси го! Търси! — Неподвижните хора
загледах един подир друг.
Все същия образ — до ъгъла горе
натам към пресечката, тук!

Останах без сили. Но ето че зърнах
в безброя човек вкаменен...
Да, той и във своята каменност мъртва
нак бе към живот устремен.
До него и втори, и трети, и пети:
— Най-сетне! Я виж, Сатана,
тревожни очи сред мъртвилото светят
и расне край тях светлина.
В мъртвилото трепна ръка и размърда
стотици ръце! Що мълчиш?
Мефисто, отнякъде полъх ме лъхна,
там хората тръгнаха, виж!

Улисан, не смогнах назад да погледна.
Потече умрелият дъжд.
Скованата мълния трепна, изчезна
и гръм изтреця изведнъж.
Вграденият вятър отприщен простена
и литна през грохот и вой.
Извърнах глава: — Сатана... — Но край мене
бе пусто, изчезнал бе той.

Затърсих с очи и видях в небесата
през мълнии, тътен и зрак
как Демона огнена грива размята,
понесен в стремителен бяг,
как Демона, влял се в самата стихия,
ликуваше в живата нощ,
той сам и светкавица страшна и сприя,
и устрем, и вяра, и мощ...

СРЕЩА С КИБЕРНЕТА

СЪВЕТИ КЪМ НЕОПИТНИЯ

*... Та казваш, че ти липсвал жизнен опит?
Не съм обичал никога съветите,
но тоя път реших да съм съветник.*

Какво е нужно, за да преуспяваш?

*Бъди деятелен като машина!
Да те не плаши нищо!
Пази се само от ума си!
Умът препъва всяка деловитост.
Понякога я прави невъзможна.
Пази се от ума!
Не го оставяй да ти пречи!*

Как би могъл да бъдеш безпогрешен?

*Примамливо е, да!
Но тъй като това желание изглежда
не е съвсем възможно,
внушавай неотклонно сам на себе си
и повече на другите,
че си такъв!
Е, вярно, няма по-голяма грешка
от грешката да си непогрешим,
но няма пък и по-удобен начин
да можеш да грешиш,
така да се рече, непогрешимо!*

Не знаеш как да се преборваш с догмата?

*Въобще не се опълчвай срещу нея!
Непобедима е.*

Разсърдиш ли я — става на верига,
заплита се в краката ти — и край.
По мъдро е да я прикоткаш.
Тогава тя възсяда раменете ти
и се превръща на крило.
И то — какво крило!

Възможно ли е да останеш честен?

Разбира се!
Внимавай само че със честността!
Във смисъл — да не се всели в сърцето ти,
защото в този случай ще рискуваш
да бъдеш неприятен, та дори
да бъдеш подозиран и в нечестност.
А иначе — най-щедро я ухажвай!
Флиртувай с нея!
Каквото щеш прави.
Но — само без опасни влюбвания!
Предпазвай се от честността!

Добре ли ще е туй да си добър?

Да, не бъди жесток! Мрази жестоките!
Но всъщност — жестоките са малко.
А виж — жестокостите —
те са много.
И техни автори не са жестоките.
Кои са авторите, питаш?
Това са всички тия, на които
е нужна непременно формула.
И непременно тя да формулира,
че има да се върши право дело.
С такава формула в главите си,
те могат да избият добросъвестно
човечеството, цялото.

Бъди такъв!
Какви са те?
Не искам с прозвища да ги окичвам.
За всеки случай са добри.

Мечтаеш да добиеш много власт?

Какво бих могъл да те посъветвам?
Когато силните говорят — ти мълчи!
Когато силните мълчат — ти слушай!
Бъди послушен!
Презирай непослушните!
И запомни:
послушността е пътя към властта
над непослушните.
Това е доста важно — запомни го!

Как би могъл да си съзвучен със века?

Въпрос основен, да!
Страхувай се от всичко и от всички!
Не се страхувай само от страха!
Страхът да бъде твоята антена,
с която да улавяш всяко колебание
на твоя трескав век!
Така ще бъдеш все съзвучен с него.
Но може би това е и най-важно!
Повтарям! Запомни! —
Страхът е първият закон на времето.
Благослови страха —
и се страхувай!

Но ти се оживи! Ти стана весел!
Защо заплаках ли? —
От радост, драги мой, че ме разбра!
От радост!

ПРОИЗШЕСТВИЕ С МОЯ ПРИЯТЕЛ

*По телефона много спешно
повика ме жена му:
— Ела, у нас мъжа ми нещо,
да, да — не е добре!*

*Отидох твърде разтревожен
и имаше защо!
Нещастният приятел!
Стои сред стаята вдървисан!
Устата — клещи!
Лицето — мрамор!
Челото му, да, да, челото,
то беше най-чудато,
самото празно,
виси надвесено над празно!*

*Повиках го — дори не трепна.
Побутнах го — все същото.
Обзе ме страх и викнах страшно:
— Какви са тия номера?
Ще подлудиш жена си!*

*Приятелят ми се размърда
и още по-уплашен рече:
— Едвам навикнах да мълча,
за да си нямам неприятности
с различни хора, пред които
говоренето вреди,
и ето ти сега...*

*Пресякох го озадачен:
— Какво „сега“?*

— Но ти не си ли чул?
— Какво да чуя?
— Изпробвали, братле, машина
за хващане на мисли!

Загледах го смутен, а той
довърши шепнешком:
— Така че, скъпи мой приятелю,
не правя „номера“,
а твърде сложни упражнения
да мога да не мисля!

За миг опитах като него.
Какъв ли съм изглеждал?

ЧОВЕКЪТ, КОЙТО КУКУРИГА

*По улицата вчера
видях чудат човек.*

*Пред тоз, пред оня спре,
с ръце-крила изплеска,
опъне тънка шия
и викне — кукуригу.*

*Ама че смехория.
Навярно си е сръбнал.
Огледах го внимателно.
Не мяза на пиян.
Тогава го попитах!
„Какво е туй от тебе?“
А той ми отговори:
„Какво — не се е съмнало!“*

*Усмихнах се насила:
„Но как не се е съмнало?
Я виж, доброто слънце
е вече на зенита!
Отивай да обядваш!“*

*Не ме изслуша даже.
Изтича, спря пред друг,
с ръце-крила изплеска,
опъна смешно шия
и както вече знаете,
проточи — кукуригу.*

*Попитах минувачи:
„Какъв е оня там?“*

*Един от тях прокашля
и ми отвърна пътем:
„Какъв — изкукуригал!“*

СРЕЩА С ДИОГЕН

Намерих го в парка — заспал на тревата.
С тържествена почит подръпнах ръката му:
„Стани, Диоген!
земята е влажна,
стани, ще настинеш!“

Мъдреца се вдигна така енергично,
че аз не повярвах.
И как да повярваш?
Така ли, за бога, се вдига старик,
на възраст четирдесет века?
(Или приблизително.)

Объркан, не знаех какво да приказвам:
„Мъдрецо, намери ли вече човек?
От толкова време го търсиш?
Намери ли, а?“
„Намерил съм — вятър — отсече мъдреца, —
така се намира!“
Наведе се, взе от земята фенера
и тръгна по белия свят.

Затичах след него и хванах ръката му:
„Постой, Диоген!
Прощавай, но с тая мъглива светулка
не само човек,
човечище няма да видиш.
Послушай, света разполага сега
с безчет осветителни уреди.
И само какви!
Защо да приказвам, почакай ме малко!“

Наех таксиметър и както е редно,
при тоз за бележка, при оня за подпис —
сдобих се със ръчен прожектор.
(Такива прожектори може да няма,
но нищо — това да е болката.
Нали за поета, детето и лудия
възможно е всичко!)

Когато мъдреца съгледа прожектора,
за миг изумя от почуда,
а после възбуден пое от ръката ми
прекрасния наш осветителен уред
и тръгна по белия свят.

Аз дълго стоях посред парка зарадван:
„Добрият старик! —
Най-после ще може човек да намери!“

ВЕСЕЛА ПРИКАЗКА ЗА ЛЪЖАТА

*Скептиците твърдят, че даже днес,
сред тоя век на техника,
Лъжата шествала тук-там.*

*Не вярвам на скептиците, но рекох,
за себе си да проверя.
Озърнах се внимателно.
Но от Лъжата нито вест, ни кост.*

*Наканих се да ида при скептиците
и да им нося много здраве.*

*Обаче чух — Лъжата се заиска
встрани от мен.
Я, как не съм я зърнал?
Досетих се, че имам късогледство.
Ами сега?*

*Но техниката днес не е шега!
От магазина стар за стари вещи
си купих силни очила.
(Не питах за диоптрите.)
Та с тия мои силни очила
потърсих аз Лъжата при безгрешните.
Намерих я.
Потърсих я при всепризнатите.
Намерих я и там.
открих я при добряците, при дръзките,
при скромните, при оптимистите.
Навсякъде разрових.*

„Това е, рекох си. Изглежда вече

намерих всичките ѝ скритости.
Скептиците са малко нещо прави.“

Обаче не довършил мисълта си,
дочух, Лъжата киска се пред мен.
Учудих се, че съм такъв слепец.
Отпреде ми и пак да я не видя?
Вторачих силните си очила.
Не я открийх.
Ами сега?

Но техниката днес не е шега!
Чрез взлом се вмъкнах посред нощ
в един научен институт,
най-добрия микроскоп задигнах.
(Занесох го след туй.)

Та с тоя мой свръхмощен микроскоп
затърсих аз Лъжата.
И ето че я зърнах изведнъж.
Тя беше там, където непрестанно
говореха, че вече са намерили
единствената истина.

Отдъхнах си и рекох: „Вишни боже,
открий навсякъде Лъжата!
Скептиците са всъщност доста прави.“

Обаче не довършил мисълта си,
и тя започна да се киска пак.
Зад мене — не!
Пред мене — също не!
Ослушах се.
Това е просто невъзможно!
В самия мен?!
Послужих си със моя микроскоп.
Не я намерих.

Ами сега?

*Но техниката днес не е шега!
Промъкнах се сега пък
в кварталната ни поликлиника
и се добрах до най-добрия рентген.
(Дежурният дълбоко спеше.)*

*Та ето тоя, най-добрият рентген,
прониза със всевиждащи лъчи
човешката ми плът, душата ми.
Но нищо не видях.
А пък скептиците твърдят —
Лъжата шествала тук-там.
Скептиците ще имат много здраве!
На техниката вярвам аз!*

*Да! Да! — Лъжата лъже, че е в мен!
Тя иначе не би била Лъжа!*

ФЕНОМЕН

*От много години ме смайва
един всеизвестен критик.*

*Той вижда с магично умение
строежа на всяка творба.
Разлага я нещо на части.
Надниква в строежа на частите.
Разлага и тях.
Но странно! —
Не може критикът да види
самата творба.*

*Бездруго той бе феномен.
Не бях компетентен и ето
отидох отново при Дявола:
„Приятелю мой, обясни ми,
как може така да съжителстват
критически дар и бездарие?!“
Мефисто бе весел и рече:
„Постой, ще ти сложа очите
на твоя критик.“
И духна в лицето ми.*

О, чудесия!

*Но дявола леко ме дръпна:
„Послушай! —
Доведох пред тебе човек.
Кажете ми какви са очите му!
Красиви? Безцветни?
Разплакани? Весели?“*

Вторачих зеници:

„Аз виждам, че очното дъно“...

„Не очното дъно —

очите, очите какви са?“

„Аз виждам, че очният нерв...“

„Достатъчно! — каза Мефисто. —

Повзри се добре и кажи

какво е сърцето му!“

„Аз виждам в сърдечната систула

май нещо нередно...“

„Достатъчно!

Бих искал сега да узная

глупак ли пред тебе стои

или умен човек?“

„Аз виждам в самата кора

на главния мозък...“

„Достатъчно!

Но нека ти върна очите,

че твоят известен критик

от премного чужди теории,

от премного свои теории,

от премного разни премногости

сдобил се е с рентгенов поглед.“

И духна в лицето ми.

Погледнах с нормални очи.

На разкрач пред мене стоеше

мадам Бовари.

ПИЯНАТА МАЙМУНА НА ИЗПОВЕД

*Не знам какво за мене мислите,
пресвети отче,
но аз съм много лоша.*

*Не бих признала туй, но днеска
набарах питие!
Едно такова питие —
развърза ми езика.
Не, отче праведни, не мога
със нищо да се защитя —
маймуна съм и толкоз!*

*Например глупавия навик
на другите да подражавам?
Какво ще кажеш, а? Не бива?
И аз така си викам, отче,
и пак го правя.*

*Да беше само туй бедата ми,
ще кажа, хайде, нищо!
А то... една и две ли са?*

*Например тая смешна склонност
в гърдите да се бия?
Дотук, да кажем, пак се ядва.
Гърдите ми ги бива.
И думкат хубаво.
Но задника ми, ето виж,
обърна ли се — лъсва!*

*Ами проклетата ми наглост
да се почесвам там, където*

не ме сърби?
До си покрадвам туй-онуй?
Да се нахвърлям изотзад?
Да се преструвам? Да хитрувам?
Да бъда отмъстителна?
Злопаметна? Жестока?

Пресвети отче, а не може ли,
така, надве-натри,
да ме превърнеш във човек?
(Нали приказват, че от мен
човеците са произлезли?)

Дотегна ми да съм маймуна!

ПОЧТИ ПРИКАЗКА

*Намерих кукумявката
на нашия таван.
И тя ми се оплака:*

*„Не схващам, кукумяу,
какви сте вие хората,
със царя ви во главе
и всичките придворни.
Защо не ме обичате?
Била съм, кукумяу,
прокобна и лъжкия,
била съм много долна
и грешница, и подла.
Пък аз... какво? Кажете?
Но аз... съобщавам само
нерадостната истина,
че горе, на таваните
се размножават мишки...“*

*Повиках кукумявката
и рекох на ухото ѝ:
„А ти защо съобщаваш
нерадостната истина,
че горе на таваните,
се размножават мишки?“ —
и хитро ѝ намигнах.
„Разбрах те, кукумяу“ —
намигна ми и тя.
И почна, кукумяу,
високо да съобщава,
че горе на таваните,
не се намират мишки,*

че мишките са вече
една музейна рядкост.

Заслушаха се хората
със царят им воглаве
и всичките придворни.
И ето, кукумявката
получи моментално
могъщи усилватели,
та силно да се чуват
приятните съобщения.
Получи съответно
една тристайна клетка.
И друга клетка — вила.
Получи хеликоптер. —
Кому бе нужно всъщност
да си мори крилата?

Така че кукумявката
започна да съобщава
не само кукумяу,
че вече няма мишки,
а още, кукумяу,
че няма и тавани!

П.П.
Прощавайте, излъгах!
(Това направих само
да се получи приказка.)
А всъщност аз не казах
така на кукумявката.
Пък и да бях ѝ казал,
тя нямаше да ме послуша.
Да, тя е кукумявка,
тоест, такава птица,
която с кукумяу
съобщава упорито,

*че горе, на таваните,
се размножават мишки.*

*А другите съобщения
съобщават други птици.
И те са си добре!*

СРЕЩА С КИБЕРНЕТА

*Изправи се срещу ми Кибернета
и най-безстрастно поздрави:
„Салуте, аз съм твойто бъдеще!“*

*Ръкувахме се — бъдеще и минало —
и бъдещето разговор подхвана:
„Известно ми е, че си ме направил
с човешкия си ум.
Нали и ти си като мене —
една прекрасна мислеща машина?“*

*Реших да съм възпитан и отвърнах:
„Естествено, любезни, само че
не само мислеща машина,
и чувстваща съм аз,
защото имам чувство!“*

*Безкрайно се учуди Кибернета.
Изправиха се трите му антени
и станаха на чуденки:
„Какво е чувство?!“
„Какво е чувство?! Боже мой,
но то е чувство, просто чувство!
Разбираш ли ме, Бъдеще?“*

*В железните гърди на Кибернета
засвяткаха студени лампички.
Химически реакции и плаки
подхванаха изречената дума:
„Чувство!
Но що е то? — Не го улавям!
Чув-ство! Чув-ство!“*

Такова нещо няма!
Остава в сферата на нищото!“

Ядосах се и викнах възмутен:
„Но как да няма?
Във мен е то, в сърцето, ето тук,
допри дланта си и ще сетиш!
И аз не съм машина, а човек,
разбираш ли, машино?“

Ръката си протегна мойто бъдеще
и тъй притисна с тежка длан гърдите ми,
че аз от болка и обида
не сетих как се просълзих:
„Ами това какво е?“
„Сълзи, какво — отвърнах троснато,
една от видимостите на чувството!“

Засвяткаха отново лампички:
„Съл-зи!
Но що е то? — А, да, улавям!
Да! Ясно! Ясно — H₂O.“

РАЗГОВОР С БОГА

*Не знам защо в иконите е старец
с брада до пояса му чак,
навлечен в някакъв чувал
и слаб като каторжник.
Напротив — господ бе на средна възраст,
обръснат гладко,
облечен модно
и при това доволно затлъстял.*

*Когато го видях съвсем действителен,
възкликнах без да искам:
„О, господи, това си ти, воистина?“
А Господ-бог усмихна се лукаво
и като каза, рече:
„Не крия вече и защо да крия?
Сами разбрахте всичко.
Просвредлихте с машина небесата
и ме изгонихте от тях.
От моите икони ме изгонихте,
от моите олтари.
И вече сте спокойни, че ме няма.
Наивници!
А как ще ме изгоните от себе си?
Защото за беда,
не аз съм ви създавал
по свой божествен образ,
а вие ме създадохте
по свой човешки образ и подобие!“*

*„Последното е доста вярно, боже“ —
признах си аз, а Господ подчерта:
„И още как! —*

Да ви припомням ли?
Под бурната Синайска планина
най-сложните въпроси и въпросчета
побрах във десет заповеди божии.
Така ли беше? В десет само!

Един ли път и вие като мене
побирали сте в заповеди божии
(понякога в по-малко и от десет)
най-сложните
проблеми и проблемчета?

Не съм ли тоя, който ви е учил
и още ще ви учи
сами да се вковавате в окови
и без окови да не можете?
И съм творец! И съм велик творец!
Защото мойто опростителство
умея да наричам яснота!“

Смутих се и отвърнах като ехо:
„Така е, прав си, прави божее!“
А бог избърса якия си врат
и заядливо продължи:
„Да, аз бях тоя, който всичко знае
и който гневно ви изгони
от райските селения,
задето вкусихте от оня плод,
плодът на забраненото познание.

Един ли път и вие като мене
решавахте, че вече всичко знаехте
и гонехте с божествена свирепост
омразните ви грешници, които
не са съгласни с вас,
защото искат повечко да знаят?

Не съм ли тоя, който ви е учил
и още ще ви учи
да се боите от тревогата
на вечното познание?
И съм мъдрец! И съм голям мъдрец!
Защото мойто хитроумие
умея да наричам — ум!
А моето насилничество... — сила!“

Мълчах.
А Господ-бог надигна глас:
„Да, аз бях тоя, който ви заплаши
със страшния си съд,
със страшния си ад!
Разбира се, защото съм добър!
За вашето добро!

Не съм ли тоя, който ви е учил
и още ще ви учи
как от позицията на доброто
се върши зло!
И съм добър! И справедлив!
И много, много милосърден!
Защото аз умея да наричам
жестокостта си — доброта,
мъстта си — справедливост,
насладата от мъките човешки,
които сам съм сторил — милосърдие!

Е, как ще ме изгоните от себе си?“

Усетих, че ме стяга вратовръзката:
„Не ми е ясно, ясни божже!“
Но бог изчезна.

СРЕДНОЩНА РАЗХОДКА С ПРИЯТЕЛЯ МИ

*Излязохме с моя приятел
в среднощ на разходка.
Пред нас — опустялата улица.
Над нас — небеса и звезди.*

*Повзрях се в трептящата вис
и рекох възбуден:
„Да можем да бъдем сега
в сърцето на космоса!
Да, да, представи си за миг:
Юпитер, обвит от мъгли,
се носи сред бездната.*

*Гигантски горящи слънца
изстрелват от себе си пламъци,
планета с планета се сблъскват
и стават на прах.
Но никъде никакъв шум.
И своите набези,
и своите сблъсъци,
и всичко безкрайният космос
твори в тишината.
Пък ние шумим!
Муха да убием — шумим!
Дърва да нацепим — шумим!“*

*Ослушани, стихнахме.
А моят приятел продума
наглед сериозно:
Да, космоса стъпва на пръсти
от страх да не би да попречи
на нашите, да, грандиозни дела!*

КАРИЕРАТА НА ДОБРИЯ ШЕФ

*Добрият шеф със своите
четирма подведомствени
бе също подведомствен
на своя шеф.*

*И бе Добрият шеф
прекрасен подведомствен.
Това добре усещаха
приведените негови
четирма подведомствени.
И затова четирмата
най-стриктно уплътняваха
работния си ден,
тъй както бе поискал
от тях Добрият шеф.
А именно:*

*Обядваха набързо.
(Ако без туй не можеха.)
Вода нарядко пиеха
и само от шишето.
(Чешмите се намираха
далече в коридора;
до тях да се пътува,
а после пък обратно
бе равно на разтакане.)
И нищо, че бе казал
веднъж Добрият шеф,
че само е желателно —
стремяха се четирмата
да ходят в двете нули
извън работно време.*

Да, всичко бе чудесно!
Но случи се веднъж
там нещо доста странно.
Добрият шеф повикан бе
при своя Шеф по спешност.
Добрият шеф, разбира се,
яви се моментално.
А Шефът му, изправен
зад тежкото си бюро,
спокойно нареди:
„Я, вижте там, със твоите
четирма подведомствени
до утре да изпие
до капчица морето!“

Добрият шеф се слиса,
но после си помисли:
„Щом Шефът ми нарежда,
нареждат и на него.
А щом онез нареждат,
на тях са наредили.
А щом са наредили,
то всичко е наред!“

Добрият шеф се върна
при своите прекрасни
четирма подведомствени
и още от вратата
спокойно нареди:
„Излизайте веднага!
Налага се четирмата
с визиран срок до утре
успешно да изпие
до капчица морето!“

След пет минути само

(морето беше близо)
Добрият шеф застана
спокойно на брега
и кратко нареди
на тоя от четирмата,
когото бе видял
най-близичко до себе си:
„Без бавене — дерзай!“

Премного поласкан,
че първи бе поканен,
прилекна без протакане
човекът подведомствен
и глътна едра глътка.
Добрият шеф зад него
със радост констатира:
„Я виж, морето спадна
със четвърт милиметър!“

Получил висша смелост
от тая констатация,
той глътна втора глътка
и трета, и десета,
додето най-накрая
наду се и умря.
Добрият шеф, покрусен,
веднага произнесе
една надгробна реч.
След малко тая реч
Добрият шеф държа
над тялото на втория,
а после и на третия.
И без да се отчайва,
на сетния от своите
четирма подведомствени
спокойно нареди:
„Без бавене — дерзай!“

Наведе се четвъртият,
но бавно се изправи
и каза предпазливо
и чинно, и внимателно:
„Не, аз не знам, но може би,
помислих си, че може би,
това де, със морето,
не е съвсем възможно!“

Добрят шеф, естествено,
го уволни веднага
и гневно го изгони.
Повдигна после крачоли,
запретна си ръкавите,
приклепна над водата
и глътна едра глътка.
Но в тоя миг при него
дотича с вик четвъртият:
„Недейте, спрете, шефе!“

От разказа на потния
четвърти подведомствен
(макар и вече бивш)
Добрят шеф научи,
че шефът му, горкият,
когато му нареждал
да идат да изпият
до капчица морето,
се бил умопобъркал.

Епилог.

Добрят шеф поставиха
на мястото на шефа му.
Поставиха го с почести,
защото бе послужил

със своята безпримерна
желязна шефска воля
за образец на всички
най-прекрасни шефове.

На тримата издигнаха
покрай сами морето
достойни монументи,
та вечно да се помни
от всички подведомствени
как тримата са паднали,
достойно изпълнявайки
служебния си дълг.

За оня пък, четвъртия,
разправяха, че щели
с течение на времето
на служба да го върнат.
Разбира се — не същата.
И не че бил виновен.
Но все пак, все пак някак си
да бъдел по-далечко.

Такава резолюция
бил дал Добрият шеф.

ОПТИМИСТЪТ ВОЛ

*С езиците, защо да крия,
съвсем съм зле.*

*Наистина добре владее
и трънския, и шопския,
но с два езика закъде съм,
макар и да са западни.*

*От яд, че съм такъв невежа,
заех се и изучих
езика на воловете.
Един език е то, но нищо —
надникнах все пак сред света
на тия двукопитни.*

*Та думата ми всъщност беше
за оптимиста вол.
Намерих го покрай реката
и се разбъбрахме.
Нали съм си един такъв,
издрънках между другото,
че днес животът на воловете
не е съвсем добър!*

*„Не, нямаш право — рече вола. —
Живота на воловете
сега е по-добър
от всеки други път!
Ти знаеш, някога човека
ни впрягаше в ярем.
Но някой изнамери трактор
и повече не впрягат вола.*

Ти знаеш, храним се със слама.
А сламата преди
бе дълга две-три педи.
Такава слама, братко мой,
иди, че я дъвчи.
Но техниката, слава богу,
изобрети сламорезачки.
А рязаната ситно слама
е нещо друго.

Щом стана дума за храната,
ще кажа и това —
ярмата ни преди години
бе пълна с разни песъчинки.
Защото, ако си припомняш,
на всички водни воденици
се ронеше самият камък.
Но вече мелят с електричество.
И стана друго.
Изобищо сме добре!
Да, много сме добре!

Е, днеска повечко ни колят,
така де — за месо...
Но — и това ще се оправя!“

МОНОЛОГ НА ПАТКАТА

*Известно е на всички,
че моите яйца
изяждат ги човеците.
Обидно е това!
Но аз не се обиждам.
Е, нищо, нека хапнат —
яйцата са полезни.*

*Известно е и друго.
От моите пера
човеците си правят
възглавки и дюшеци.
Обидно е това!
Но аз не се обиждам.
Е, нищо, нека пък —
по-друго си е мекото.*

*Известно е и трето.
Човеците ме колят,
за да ядат месо.
Обидно е това!
Но аз не се обиждам.
Е, нищо, нека хапнат —
месото ми е вкусно.*

*То още колко други
обиди ми нанасят.
Но аз не се обиждам —
защо да се обиждам?
Уви, не може всичко
да бъде както искаме.*

*Обидно ми е само,
че ме наричат патка.*

ДВАМАТА ЛУДИ

*Сред двора на старата лудница
се срещнаха двамата луди.*

*Разчорлен и бледичък, Първият
се вгледа тревожно във Втория
и с пръст на устата попита:
„Човече, да имаш надежди?“*

*Тогаз понаведе се Вторият,
направи фуния с ръце,
потърси ухото на Първия,
натъпка гърди с атмосфера
и викна като гърмовежец:
„О, имам ги колкото искаш!“*

*Но Първият хвана ръката му,
приклеци я в своята
и страшно тревожно зашепна:
„Не бива! —
Събраха се много...
На стария гръб на планетата
тежат планини от надежди.
Тя вече съвсем изнемогва!
Ако натоварим Земята
със още едничка надежда,
не ще издържи!
Да, тя ще изплесне завчас
от своята орбита.
А после иди я спасявай,
отиде ли в тъмната бездна.
За бога, не бива!
Земята е в смъртна опасност!“*

Огледа се сепнато Вторият:
„Така е!
По-скоро да кажем на хората!
Аз тръгвам наляво!
Ти бягай надясно!“
И в двете съдбовни посоки
се втурнаха двамата луди.

Простете, нормални приятели!
Това не очаквах от себе си,
но както ги гледах, и аз
се втурнах във трета посока.

НЕЗНАЧИТЕЛНА СЛУЧКА

*Навред мъгла и ситен дъжд,
плюс рядка кал и сажди.
Въобще такъв противен ден,
противно настроение.*

*Не щеш ли, право срещу мене,
от мене по-навъсен,
задава се съседа ми
с един дебел човек.
Какъв ли е сега пък тоя?
Навярно се познаваме?
Не, всъщност само съм го виждал,
бърборко недодялан.
Противно ми е да го гледам.
Доколкото съм схванал,
и аз съм му противен.*

*Не щеш ли, право срещу мене
съседа се усмихва,
подава ми ръка сърдечно
и казва: „Добър ден!“
Не щеш ли, право срещу него
и аз се поусмихвам,
подавам му ръка сърдечно
и казвам: „Добър ден!“*

*Съседа шумно ме представя
на тлъстия си спътник.
Не щеш ли, той ми се покланя:
„Приятно ми е много!“
Не щеш ли, аз му се покланям,
протягам си ръката*

и казвам с глас почти щастлив:
„Приятно ми е много!“

Но впрочем тъй като ми става
до лудост неприятно,
потупвам весело съседа:
„Е, как си, драги, как си?“
Не щеш ли, но и той ме тупва,
Разсмива се доволно
и казва много поласкан:
„Мерси, добре, а ти?“

Не знам какво със мене става,
но ето за почуда
на тримата ни отговарям:
„И аз не съм добре!“

ГРАДИВНА КРИТИКА НА ЮЖНЯКА

*Другари и другарки,
южняка си го бива.
И доста силно духа.
И доста смело духа.*

Но!

*Не е дисциплиниран.
Когато каже духа.
Където иска духа.
В какво му падне духа.*

*Не е организиран.
И във герои духа.
И в подлеците духа.
И в ноздрите ни духа.*

ПРЕДЛАГАМ:

*По даден знак да духа!
По даден — да не духа!
В нас също да не духа!
А инак — нека духа!*

СВАДА МЕЖДУ МЕНЕ И МОЯ ПАСПОРТ

*Разсърди се моя паспорт,
отвори корици и рече:*

*„Какво ме натикваш така,
където ти скимне?
Я виж на какво заприличах!“
„Спокойно — отвърнах му аз, —
ще те подменя и готово.“*

*Но той се разсърди по-страшно,
облеци печати
и злобно додаде:
„Не е толкоз лесно това —
във фотото чака те чакане,
в паспортното чака те чакане!
Това да не ти е например
да речеш да се раждаш?“*

*„Да, вярно“ — опомних се аз.
„Да, вярно“ — присмя ми се той.
И още по-дръзко нападна:
„Какво си представяш, нещастнико?
Без мен закъде си?“
Едвам се сдържах да не крясна
и рекох през зъби:
„Я млъквай,
книжленце невзрачно!“*

*Изстъпи се моят паспорт,
размята дузина листа
и блъвна ругателна серия:
„Книжленце невзрачно! Така ли?*

Забравил си нещичко ти.
Какво пък наричам те Ти.
Навсякъде, дето да идеш,
доказваш чрез мен, че си Ти.
Във превод буквален то значи
не вярват на теб, а на мен!
И още по-точно — то значи,
че Аз между впрочем съм Ти!

Книжленце невзрачно, нали!
Забравил си, драги, комай
че аз съм веществена видимост
на твоята жалка невзрачност.
Защото ти всъщност си склонен
към доста невзрачни деяния.
То инак кому ще е нужна
подире ти моята диря?“

Замерих го с някаква ваза.
Той скочи встрани и завика:
„Да, аз съм, така да се каже,
маскирано твое признание,
че ти си субект подозрителен,
че ти си далеч от човека,
какъвто се смяташ!“

Запуших уши... и навън.
Не знам как съм тичал, но някой
със знак на ръкава ме спря:
„Паспорта ви моля!“
„Остана във къщи!“
„Така ли? Ще видим! Ще видим!
Елате с мен!“

Огледах се жално за помощ.
В площада тълпяха се хора
с очи към небето,

*където летеше звезда —
изпробваха „Космос 1200“.*

ФАНТАСТИЧНА ИСТИНА

След полунощ в града
случайно срещнах Злото.

Веднъж ли бях го срещал?
Но тоя път то беше
във своя типизиран
материален вид.
Щом го познах, веднага
извадих пистолета
и се прицелих точно.
(Кварталният ни може
да е съвсем спокоен —
за своя пистолет
аз нямам разрешително!)

Пред моето оръжие
потръпна гузно Злото
и рече примирено:
„Но, помисли... куршума,
след като ме пониже,
ще потроши стъклата,
които са зад мен.
Защо да разрушаваме
обществените сгради?
Махни, махни куршума.
Нали е пълна гилзата
догоре със барут!
А аз, ако не знаеш,
ще трябва да узнаеш,
и от барут умирам!“

Помислих си: „Така е!“

А Злото услужливо
ми връчи малки клещи.
Измъкнах с тях набързо
железния куршум
и се прицелих пак.

Тогава Злото каза:
„Забравих, че барута
ще гръмне доста силно
и ще изплаши спящите.
И даже някой може
от страх да се спомине.
Не е ли по-разумно
да го изсипем, а?
Ще ти остане капсула.
А аз, ако не знаеш,
ще трябва да узнаеш,
от капсул най-умирам!“

Изсипах на земята
въпросния барут
и без да се мотая,
отново се прицелих.
И смело се прицелих.
И точно се прицелих.
И плякнах. (Без засечка!)

А Злото се изви
и със последни сили
последни думи каза:
„Какъв прекрасен изстрел!
Какъв добър стрелец!
Ох, ето ме — умирам!“
И тежко се стовари
на плочите пред мен.

Поех към къщи бавно,

*доволен, че ще мога
спокойно да заспя.*

ПРЕРЕКАНИЯ С МЕФИСТОФЕЛ

*Наскоро срещнах Мефистофел
в една алея посред парка.*

*Поседнахме на малка пейка,
а той кръстоса крак върз крак
и залюля рога:
„Приятелю, нали ви дадох
оръжията отрицание,
за да се борите със тях
за своето дълголетие!
Защо ги изоставяте?“*

*Смълчан запалих „Арда“ второ,
почерпих Сатаната
и смутолевих напосоки:
„Мефисто, малко се боим
от твоите оръжия.
Ти знаеш сам, че всички те са
с опасни двойни острия
и може би неволно с тях
ще се самоубием?“*

*Мефисто бавно вдъхна дим,
заниза колелца
и каза уж нехайно:
„Известен ми е тоя страх!
На колко други преди вас
съм давал моите оръжия
и все да могат да се борят
за своето дълголетие.
Те също малко се бояха
от двойните им острия,*

*та ги захвърляха разумно.
Така от разум да не би
със тях да се самоубият
се самоубиваха!“*

СЪВЕТИ КЪМ ОПИТНИЯ

*Не ми разказвай нищо — виждам сам —
вълната на младежките ти истини
пречупва се в прибоя на живота.*

*Ти вече знаеш що е огорчение
и как от него ражда се гневът,
и как с гнева въстава възражение,
и как в погромите му неброими
страдание кърви.*

*Не се плаши!
Страданието с болка нажежи ли те,
превърщаш се в комета —
и ти изгаряш, но и светиш,
а светиш ли, не си и победен!*

*Не ми разказвай нищо — зная сам —
вълната на голямото страдание
достигне ли прибоя на живота,
и тя ще се загърчи.
В най-тежкия ѝ миг ще те вконтакти
съмнение и острите му щепсели
ще те разтърсят цял.*

*Не се плаши!
Съмнението всякога е сила.
Най-силните със него закаляват
на врата си живите крила.
А може би свръхмощния му ток
ще овъгли душата ти.
Тогавя в почернените ти капиляри
ще потече безверие.*

Това ще бъде страшно!

*Но ти не се плаши!
Безверието винаги е слабост
и както всяка слабост,
все търси някъде да се опре.
А търсиш ли,
не си и победен!*

*Не ми разказвай нищо — зная сам —
вълната на безверието тласне ли се
в прибоя на живота
и простене,
ще те обсеби като гравитация
непоносима безнадеждност.
Това ще бъде много страшно!*

*Но ти не се плаши!
Непоносимата човешка безнадеждност
е толкова
непоносима,
че от самата ѝ непоносимост
понякога
нечакани излитат
могъщите ракети на надеждата.*

*Но никога прибоя на живота
не ще се умори.
Пречупва той вълна подир вълна,
вълна подир вълна.
И неусетно стихва примирение
над всяка твоя същност.*

*Не го допускай!
Не, не го допускай!
Защото то е смърт.
А твоя труп прибоя на живота*

*усети ли на плиткото си дъно,
жестоко ще се гаври.
Ще бъдеш победен!*

*Но ти се натъжи! Но ти заплака!
Защо се радвам ли?
За тебе, че си жив, прекрасен мой,
за тебе!*

Издание:

Автор: Добри Жотев

Заглавие: От Дявола до Кибернета

Издание: първо

Издател: „Народна младеж“ — Издателство на ЦК на ДКМС

Град на издателя: София

Година на издаване: 1968

Тип: стихосбирка

Националност: българска

Печатница: ДП „Георги Димитров“

Излязла от печат: 15.10.1968

Редактор: Александър Миланов

Художествен редактор: Иван Стоилов

Технически редактор: Катя Бижева

Художник: Стоян Дуков

Коректор: Маргарита Маркова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/14581>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.